

Naš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsak torek in petek: ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Velja za celo leto 8 K, za pol leta 4 K, za četrt leta 2 K. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istovrstno vposiane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 v. Pošilja se tudi „Slov. Gospodinja“ posebej.

Z mesečno prilogo
Slovenska Gospodinja

Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Našega Lista“ v Ljubljani. Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo je v Kamniku, kamor naj se izvoli pošiljati naročnino in reklamacije. — Oglasi se računajo tristopna petit-vrsta po 12, 10 in 8 vin. za 1-, 2- oz. 3krat, za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Naše politično obzorje in bodočnost. — Štatersko: Razno. — Kranjsko: Deželni odbor — kot sodnik. Razno.

Naše politično obzorje in bodočnost.

(Iz učiteljskih krogov.)

Leta 1848. je zasijala našemu narodu luč politične svobode. A prvi žarki so bili temni in tužni. Nemeec se je šopiril pri nas; on je bil edini in vsemogočni gospod v uradu, šoli, politiki in zasebnosti. Le priprosti narod je govoril svoj slovenski jezik, ki pa je bil od teh mogočnejšev prezrt in zaničevan kot jezik barbarov. Mogočni in ošabni so bili še takrat naši vladajoči krogi; ponosni so bili na moč države, ki je s svojo železno roko držala avstrijske narode v sponah, da se niso upali ganiti v narodnem oziru.

Francoska revolucija jim je zmedla štreno; narodi so čedalje bolj zahtevali pravic, svobode in ustavne konstitucije. Birokratizem, vaje vladati po svoji volji, se je upiral novi struji z vsemi močmi. On je bil trdnega prepričanja, da je ljudstvo radi njega, ne pa obratno. Takratno mogočno gibanje med avstrijski narodi ga je preplašilo. Prvi je bil deležen svobode naš kmet, ki je bil od pamtiveka tlačan in suženj grajščakov. O drugih narodnih pravicah še ni bilo govora, čeprav se je razglasilo, da so vsi narodi enakopravni.

Vladalo in tlačilo se je avstrijske narode po starem sistemu naprej; blažena nemščina je imela prvenstvo kakor poprej. Usodepolno leto za našo državo 1866. je zlomilo verige tudi birokratskemu absolutizmu. Ustava je bila dana narodom in ž njo svoboda, svobodno narodno razvitje in napredek na vsej črti. Kak ogromen napredek se je napravil med avstrijskimi narodi od takrat, ko so začeli biti pri postavo-dajstvu sodelujoči vsaj gotovi narodni zastopniki, razvidimo lahko danes.

Tudi naš narod se je takrat prebudil iz večnega spanja mlačnosti in nezavednosti. Nemeec in ponemčenec sta imela še vajeti v rokah; držala sta jih trdno; narodnih pravic nista hotela z lepa dati iz rok. Le z veliko težavo in bojem smo priborili uhod našemu jeziku pri uradih in ljudskih šolah. Vendar na vsej črti še danes nismo dosegli vsega. Še vedno se šopiri nemščina pri naših uradih, kjer le to mogoče. Še danes nimamo niti ene slovenske srednje šole. Ker se premalo ostro potegamo, nam odrekajo pravico do izobrazbe v materinščini tudi na višji šoli.

Vesetje je bilo gledati v tem času narodni prepoved. Vsi izobraženi krogi narodne zavednosti so bili enega duha, misli in dela. Na ljudskih taborih se je navduševal naš narod za svoje pravice; budil narodni čut in zavednost; stavili so se razni načrti za delo v bodočnosti. Lepo je bilo videti kmeta govoriti na govorniškem odru poleg odvetnika in duhovnika. Vsi so bili ene misli in želje, prebuditi, zediniti in osrečiti naš narod za boljšo bodočnost.

Ta prepoved in navdušenost ni trajala dolgo. Naš birokratizem je gledal to z začudenim in strmečim obrazom. „Kam pride to“, si je mislil, „ako pojde tako naprej? Nemeec bo ob vso veljavo. Slovan je v Avstriji po številu v večini, on nas bo prevladal, onemogočil službovanje in zajezil nemščini pot, ako se mu z radikalno silo ne postavimo po robu.“ To je bilo povod, da se je začelo vsako narodno gibanje sistematsko ovirati na vsej črti. Kdo se ne spominja več, kako so mislili napraviti Vseslovanski shod v Velehradu? Vlada si je izmislila neko epidemično bolezen, samo da je to zabranila. Ostri članki, prepojeni z narodnim duhom, proti krivicam vlade in Nemcev — so bili konfiskovani. Na raznih shodih se ni smelo kritikovati vladnih in nemških krivic, — kdor se je drznil kaj podobnega, je bil shod razpuščen in govornik tiran pred sodnika. Nemcem je bilo dovoljeno pisati razžaljivo, poniževalno in ostudno lažljivo čez nas, a mi nismo smeli tega zagovarjati pismeno niti ustno. Panslavizem je strašil povsod! Ta dvojna mera je še danes v polni meri veljavna.

Ako bi bilo samo to, kar smo navedli, bi še ne bilo najhujše. Znano je, da se je do danes trmoglavo držala naša ponemčevalna vlada gesla: razdvoji narode, če hočeš vladati nad njimi! Nemeec ne more razumeti, da bi bilo prav in pravično, ako bi poleg njega užival iste pravice tudi Slovan. To nesrečno geslo vlada še danes med nami.

Znano je, da smo Slovani že znani in na slovesu že od pamtiveka radi medsebojne nesloge. Drugi narodi so se zedinili v velike kompaktne mase, kar jih krepi in dela mogočne, mi pa tega nismo razumeli storiti. Vsak slovanski rod živi zase, — za drug sorodni rod se ne briga veliko ali celo nič. Nas ne loči toliko narodno narečje, kakor brezbriznost, narodna mlačnost, slab pojem o celokupnosti. Poljaki so sicer Slovani, a so sami zase, zatirajo celo svoje sobrate Rusine. Mi smo sicer bratje po jeziku in krvi, pa se nočemo poznati, se ne podpiramo drug drugega, da še celo nevoščljivi smo drug drugemu za kako malenkost — vzajemnost poznamo le na papirju. To našo slabost poznata naša vlada in Nemeec prav dobro, zato držita oba tako mogočno glavo pokonei. Ona zahtevata in ukazujeta kar hočeta, to zanesljivo tudi dosežeta, ker nesporazumljenje v naših vrstah jih redi in drži pokonci.

Naš prepoved okoli leta 1870. je bil složen le malo časa. Nastali sta dve stranki, ki se še sedaj neprestano grizeta med seboj. Dokler so imeli na Kranjskem v rokah moč in veljavo Nemci, bili smo vsi složni, dokler jim nismo iztrgali iz rok nadvlado. Ko se je to zgodilo, začelo se je na star slovanski način nesložno medsebojno politično življenje tudi tam, kjer se je šlo za naša življenska vprašanja.

Naša vlada je dala Kranjcem po zmagi Slovence za deželnega predsednika v osebi barona Winklerja. To je bil lep začetek, ako bi si ga znali naši politiki obdržati. Vlada je takoj izprevidela, da bi v edinosti znali Slo-

venci biti njej nevarni, zato je gledala, kako bi natrosila med nami lulike prepira, sovraštva in razdvojenosti.

Poslala je v Ljubljano za škofa dr. Missijo, ki je postavil temelj sedanjemu klerikalizmu. Narodna stranka, ki se je tako uspešno borila proti Nemcem, ni imela več teh za glavne sovražnike, ampak klerikalizem. Duhovi so se čedalje bolj ostrili. Pod Winklerjem je začela vlada izdajati tudi „Ljubljankanko“ v slovenskem jeziku. Urednik jej je bil profesor Šuklje, ki je zastopal vladno stališče. Narodna stranka, na čelu „Slovenski Narod“ je imela strahovit boj proti Šukljejevim načelom. Uspešen je bil ta boj, kmalu je nehala izhajati „Ljubljankanka“, ostala sama „Laibacherica“ kot uradni nemški organ — in potem je bil mir. Deželni predsednik Winkler se je neprestano napadal za vsako malenkost po „Slov. Narodu“, tako da se je mož kot uradnik slovenskega rodu in narodne zavesti naveličal, šel je v pokoj, ko je videl, da bo imelo to le žalostne posledice za naš narod. Na njegovo mesto je prišel Nemeec — ta je bil boljši in „Slov. Narod“ je bil odslej miren in tih! Zagovarjal ga je le včasih Slovenec, ker je bil Winkler naravno — vladnega naziranja.

Tega rovanja proti Winklerju ni vsakdo odobral. Z zadostjenjem bi morali zapisati, da nam je vlada poslala moža naše krvi. Že takrat po zmagi Nemcev se je opazilo, da je postal „Sl. Narod“ premogočen, ošaben in trdovraten. Mislil je vse naenkrat predrugačiti, pridobiti in zmagati na vsej črti. On se ni ravnal po naravnih zakonih, da se le polagoma, s previdnostjo, taktiko in neumornim delom pride do uspehov. Vladnega sistema se ne da kar čez noč predrugačiti; treba je časa in potrpljenja. No, tega „Sl. N.“ takrat ni poznal, in žal, tudi kasneje ne. Pisati je začel zelo ostro proti klerikalizmu, ki je bil pod Winklerjem še precej časa na narodni podlagi. Napadal je škofa dr. Misijo in duhovščino z njemu lastno brutalno silo. To je bilo krivo, da sta si bila „Slovenec“ in „Sl. Narod“ čedalje bolj v laseh. Ko pa je „Sl. N.“ v svoji ognjevitosti žalil tudi verske čute tako, da so škofje potom pastirskih listov branili verska načela po naših cerkvah, je nastal ogenj v strehi. Škof dr. Missija je napel vse svoje moči zoper tako pisavo in rovanje. Duhovnikom je strogo prepovedal brati ta list — brezmejno sovraštvo se je čedalje bolj širilo, strastni, žaljivi, pohujšljivi in osebni napadi so bili na dnevnem redu v naših političnih listih. Pri tem se je pozabilo na najhujšega sovražnika — na Nemca. Mesto da bi s podvojeno silo obrnili kopja proti centralizem, ponemčevalnemu vladnemu sistemu, proti krivicam, nasilstvu in korupciji, bil se je medsebojni bratomorni boj, ki je bil brez cilja. Narodna stranka si je naredila ime prostomiselnosti ali liberalnosti, a je tekom časa zabredla v boj proti klerikalizmu tako, da ji je le malo ostalo pravega narodnega značaja, bratila se je v novejšem času celo z Nemci, da bi lažje premagala nasprotnika. Daleč je zašla proč od prave narodne poti, ki jo je zasnoval mnogoletni urednik „Sl. Naroda“ Jurčič.

Kakor je zašel liberalizem s svoje prvotne, narodne poti, tako je zašel tudi klerikalizem. Ta je pobijal liberalizem na katoliški in verski podlagi, a zašel v tem strastnem boju tako, da je bila pisava klerikalnih listov zlasti „Slovenca“ in kasneje tudi „Domoljuba“ popolnoma enaka, če ne hujska od liberalne. Laž, hinavščina, licemerstvo, sebičnost, osebnost, potuhnenost, svetohlinstvo in zagovarjanje grešnih dejanj v svoji stranki so bila vsakdanja hrana. V nasprotju ni videla nič dobrega, na javnih shodih so se pobijala nasprotna načela na prav ostuden način. Ljudstvo je bilo ogorčeno to slišati in brati, razdvojili so se radi tega duhovi zlasti o času volitev tako, da je brat strupeno sovražil svojega drugače mislečega brata. Klerikalizem je pridobival čimvečje mnogo pristavev, ker je bil dobro organizovan, je mnogo delal ter za to zlorabljal vero, cerkev in celo spovednice. Duhovniki so bili voditelji tega političkega boja na škofovo povelje. Proti liberalni pošasti nastopala je klerikalna pošast.

(Dalje prih.)

Štajersko.

Slovinci v Mariboru. Slovenska „Čitalnica“ in bralno ter pevsko društvo „Maribor“ priredita v nedeljo ljudsko igro v štirih dejanjih „Brat Martin“. Blagajna se odpre ob 7. uri, začetek predstave ob 8. uri zvečer. Take predstave naj se v prihodnosti pri nas mnogokrat. Gledališke igre so eminentnega pomena ob eksponiranih mestih. Neizmeren je bil uspeh takih iger n. pr. na Moravskem. Kjer le mogoče, naj se dobi diletante, da igrajo. Zasluge teh, ki se zlasti potrudijo pri tem, je v resnici jako velika!

100.000 kron — za ponemčenje! Nemški šulverajn je dal celih 100.000 kron, da se ustanovi v Gaberjah velika nemška šola, petrazrednica za dečke, deklice in otroški vrtec. V te ponemčevalnice bodo kar trumoma vabili slovenske otroke z darili, sladkimi besedami, pa tudi z brutalno silo močnejšega, katere se bodo posluževali nemški tovarnarji nasproti slovenskim delavcem. Te šole utegnejo postati usodepolne ne samo za Gabrje, ampak za celo okolico. Skrajni čas je, da se ne samo naši poslanci, ampak vsi, kateri imajo stvar v rokah, resno in z vso silo potegnejo za to, da vlada končno reši vprašanje o zidanju poslopja za okoliško šolo. Prostor za slovensko šolo je že zdavna kupljen in denar za zidanje tudi pripravljen. Nevarnost je velika in vsak trenotek, ki se ga zgubi, je usodepolna, nenadomestna zguba. Slovenci, zahtevajte in zopet zahtevajte brez prestanka!

Zahtevajte in zopet zahtevajte. Ravnateljstvo južne železnice je končno ugodilo radinskim dolgoletnim pritožbam ter odstranilo zagrizenega našega narodnega nasprotnika postajenačelnika L. Müllerja. Slovenske občine posnemajte to ter neizprosno zahtevajte za naše kraje slovenskih uradnikov, ne odnehajte, dokler ne izgine zadnji hujskač iz našega ozemlja. Sami smo krivi, če se nam ne godi tako, kakor bi se moralo, ker premalo odločno zahtevamo. Če nas tlačijo s pestjo, udarimo tudi mi s pestjo nazaj!

Zrtev v rudokopu. V jami premogarske družbe v Pečovniku pri Celju se je utrgal plaz premoga ter padel na delavca Antona Višnarja, katerega je silno poškodoval. Težko ranjenega so prepeljali v celjsko bolnico.

Socialisti v Mariboru. Občinske volitve v Mariboru se vrše še ta mesec. Razpisane so za tretji razred na 21. t. m., za drugi razred na 26. in za prvi razred na 29. t. m. — Prišlo bo do hudega boja med Nemei in socialnimi demokrati, kateri zadnji bodo naskočili tretji razred. Boj se napoveduje že na obeh straneh. Socialisti imajo mnogo upanja, da prodro v tretjem razredu. V volilni borbi jim bo prav prišlo brutaliziranje Slovencev, ker so s tem zlasti mali obrtniki skrajno nezadovoljni.

Demon alkohol. Minolo sredo je skočil železniški pomožni uradnik Karl Wilfling v Savinjo in je utonil. Mrliča so potegnili pri Zidanem mestu iz vode. Nesrečnik je bil alkoholik in to je bila njegova poguba.

Gibanje Nemecev. Nemški narodni svet je imel v nedeljo svoj prvi sestanek v Mariboru. Predsedoval mu je znani ormoški odvetnik dr. Deplin, ki bi zaradi svojih nastopov proti slovenskemu pristavu dr. Mohoriču predsedoval tudi lahko kaki drugi družbi. Sprejel se je na sestanku načrt delovanja za narodni svet. Glavno zborovanje bo prvo nedeljo v februarju 1907. Važen je tudi sklep, da se z vsemi močmi podpira ptujsko zmašilo „Štajere“, ker je velikega pomena za razvoj nemštva na Sp. Štajerskem.

Ponarejalec? Te dni so prijeli v Št. Vidu pri Ptujju trgovca Peterlina, ki je obdolžen, da je ponarejal poštne hranilnične knjižice in goljufal.

Uradniška organizacija. Uradniki v Mariboru ustanove svoje Gospodarsko Društvo. Prisilila jih je k temu silna podražitev vseh gospodarskih potrebščin. Nameravali so sicer osnovati konsumno društvo, toda ker nimajo še dovolj denarja, se bode začasno zadovoljilo s tem, da svojim članom pri trgovcih posreduje posebne popustitve.

Mozirsko kočjo je Savinjska podružnica od znotraj obila z deskami in letvami ter ji pobarvala stene in strop. V kočjo je postavila tudi novo ognjišče, žimnice in drug inventar. Svet okrog kočje je zavrnila in studenec obzidala s cementom na vrata.

Hvaležnost — plačilo sveta. 68letni Valentin Wegschaidler iz Celovca je preživel 35 let na Ruskem in drugih vzhodnih državah. V Mariboru je posodil trgovcu Kresniku 5000 kron, katerih pa na noben način ni mogel dobiti nazaj in ga je Kresnik vedno „vlekel“, naj bo vesel če dobi polovico, ali pa ničesar. To je upnika silno vznemirjalo, ker ni imel nič denarja in ko je naposled videl da iz svojega dolžnika res ni spraviti nič, je storil žalosten konec. Skočil je v Dravo.

Bolnica v Celju in slovenščina. Ljubljanski Slovenec piše: Na tem zavodu je razpisano mesto sekundarija. Čeravno so v celjski bolnišnici samo slovenski bolniki (98 odstotkov), jih vendar zdravijo nemški zdravniki. Tudi za razpisano mesto sekundarja se ne zahteva znanje slovenščine. To diši močno po živinozdravnikištvu, kjer zdravniku ni treba znati jezika pacijenta.

2. št. Narodnega Lista je izšla zopet v 6000 izvodih. Zlasti nas veseli, da se hoče k programu stranke, priti šele potom diskusije. To je edino prava pot za resno akcijo. Tako naprej; uspeh je posledica dela in odkrite besede. Treba je izpremeniti sistem in program dosedanje naše politike. Sistem je večasih glavno!

Kranjsko.

Pesek v oči. „Slov. Narod“ lansiral je v slovensko javnost notico, da se ustanovi na deželni dobrodelni zavodih prosekotorat, ter uvel svoje obvestilo z besedilom: „da se uvedejo v ljubljanski deželni bolnici vse moderne naprave, sklenil je deželni odbor, da ustanovi prosekoturo itd.“ Človek, ki ni poučen o faktučnih razmerah, bi moral misliti, da si dež. odbor beli glavo kar noč in dan, kako vse bi moderniziral svoje dobrodelne zavode. Faktično pa stoji stvar tako, da vlada sili že najmanj deset let na ustanovitev prepotrebne prosekature, kateri napravi pa se je dež. odbor vsa leta, kolikor se je le mogel ustavljal. Iz tega je razvidno, koliko moralne in faktučne zasluge pri tej ustanovitvi — ki se pa NB. ne bo realizirala saj še par let ne! — ima naš vleslavni deželni odbor. Za to nameravano ustanovitev trudil se je dež. vladni svetnik dr. Fran Zupanc na vse načine, trudili so se razni drugi zdravniki, celo ljubljanski župan Ivan Hribar se je svoječasno jako živo zanimal za to vprašanje — a kaj, ko je pa imel kulturni deželni odbor neoporečnega izvedenca na svoji strani — kakor vedno v osebi vodje dež. dobrodelnih zavodov dr. Karola vitez Bleiweis-Trsteniškega. Temu možu je vsaka kontrola, tudi kontrola diagnoz od nekdanj neljuba, in zato se je branil na vse kriplje prosekature, in delal na vse mo-

goče načine, da ne pride do njene ustanovitve. Iz približno istih vzrokov izzval je tudi lani znani konflikt z dr. Plečnikom. Bleiweisu vsekakor zadostujejo njegove patologično-anatomične diagnoze: „cist mastnih sre in satrjenih jeter“. In potem se najde še list, ki trobi v svet, da „uvede deželni odbor vse moderne naprave v dež. bolnico“. Čemu tudi — saj bi njen vodja ž njimi sploh ne vedel kaj početi; — od tod tudi njegov stereotipen izraz: „saj ni treba“. Če hoče dež. odbor količkaj modernizirati svoje zavode, je prvo, da odstrani dr. Bleiweisa, to največjo zapreko vsakega razvoja! A deželni odbor si hoče to nad vsako ceno vzvišeno silo na vsak način ohraniti — in žal, da ne za deželni muzej, kjer bi bila med starinami vsekakor izvrstna pridobitev! Še več! Kaj si mora vendar misliti ves kulturni svet o takem deželnem odboru, ki drži ljudi kakor je dr. Bleiweis, kateremu se očitajo že mesece in leta stvari, ki bi jih ne prenesel nikdo, če nima že ravno nosorogove kože, stvari, o katerih čivkajo že desetletja vrabei po strehah! Kdor vse to premisli, bo vedel, kako ima soditi o vseh teh stvareh! Potem ne pomaga nič, če se lansirajo še tako lepe vesti v slovenske čifutske liste. Tisti časi so prešli, ko se je dalo po Slovenskem pokriti vsako lumparijo s smrdljivim kovtrom umazanega strankarstva. Upamo pa tudi trdno, da se ne vrnejo nikoli več!

Slovenskim učiteljem v izpodbudo. Rezultat disciplinarne preiskave v deželni blaznici odprl je marsikomu oči, kateremu jih je dozdaj zastirala mreža. Upamo pa, da tudi slovenskemu učiteljstvu. Mislimo, da ga ni na Slovenskem človeka, ki bi ne poznal svobodomiselnega delovanja dr. Robida po naših raznih leposlovnih, znanstvenih in političnih listih in društvih. A glejte, kako sta razumevala liberalca dr. Tavčar in Graselli svobodomiselnost, ki ni puncirana od naših prvakov! Ne samo to, da ni ničesar pregrešil dr. Robida, — našli so se ljudje, ki so znali konstruirati umetno obtožnico, na podlagi katere so potem disciplinirali zdravnika, ki ima za blaznico in bolnike več zaslug, kakor 10 deželni odborov z 10 Bleiweisi skupaj. In ti slovensko učiteljstvo hodi za ljudi a la dr. Tavčar še vedno po kostanj v ogenj! Danes meni, jutri tebi — kakor dr. Robidi, se zgodi lahko vsakomur izmed vas, kedar ne boste na povelje kakega prvaka uklonili hrbta in glave! Zatorej velja v tem slučaju samo jeden jedini bojnik klic: proč od liberalizma, ob tla s prvaki!

Iz Železnikov. Dan 3. novembra t. l. je bil menda za Železnike kritičen dan prve vrste. Vsaj tako je sklepati iz dejstva, da je bilo ta dan poleg c. kr. orožnikov tukajšne postaje pozvano na pomoč tudi moštvo sosedne zaliloške orožniške postaje. Tako je bilo toraj šest gg. c. kr. orožnikov cel dan pripravljenih, da v slučaju potrebe posredujejo. Kaka nevarnost je pretila ta dan našemu trgu in odkod, to v javnosti ni znano. Znano pa je to gotovo g. županu. Toraj vprašamo tukaj javno g. župana: „Čemu in v kak namen je bilo dne 3. novembra t. l. v Železnikih c. kr. orožništvo konsignirano?“ — Na javno vprašanje pričakujemo seveda tudi javnega odgovora. Tega dogodka drugače ni moč razlagati kakor da je g. župan in ves občinski odbor prišel do spoznanja, da tečejo zadnji dnevi njihovega gospodstva v Železnikih. To jim pač dovolj jasno kažejo sumljiva znamenja, ki se javljajo v zadnjem času tik pred volitvami. In ta zavest, da se bodo morali umakniti v zasluženi pokoj in častljiva mesta občinskih odbornikov prepustiti drugim, jim pač ni prijetna. Ob tej za nje res grozni misli vidijo seveda strah celo tam, kjer ga ni. V svoji znani „goreči skrbi“ za blagor občanov, so pa najbrž hoteli s pomočjo orožnikov preskrbeti brezposelnim delavcem stanovanje in hrano za zimski čas, seveda na državne stroške. — To bi bilo pač primerno sredstvo, da si pridobijo pristašev pri prihodnjih volitvah. Le žal, da jim usoda ni bila mila. Namesto lepega uspeha so dosegli velikansko — blamažo. Tako si vsaj nekateri občani razlagajo omenjeni skrivnostni dogodek z orožniki. Sicer pa upamo, da gospod župan sam v kratkem to stvar javno pojasni. Toraj na svidenje! Več Železnikarjev.

Deželni odbor — kot sodnik.

Deželni odbor je na kratko od danes do jutri odslovil zdravnika na blaznici na Studencu, g. dr. Ivana Robido. Slovenska javnost naj izve, kako se je moglo to zgoditi ter naj sodi povsem nepristransko o pravičnem ali krivičnem ukrepu deželnega odbora kranjskega. Zlasti naj sodi, so li dani razlogi za takó kruto kazen, ki jo je izrekel „najvišji sodnik“ v deželi Kranjski. Da razlogov za kako kazen sploh ni, to naj dokazuje komentar, ki ga podajemo k dekretu. Naše mnenje pa je poleg tega še, da če bi bilo tudi vse resnično, kar očita dež. odbor dr. Robidi, za te grehe ne more še slediti kazen, kakor jo je v tem slučaju izrekel nad glavo dr. Robide veleslavni naš deželni odbor.

Dekret dež. odbora ima sledečo vsebino:

„Disciplinarna zadeva, ki se je vršila proti Vam, dovedla je deželni odbor do sledečih zaključkov.

Pred vsem je prišel deželni odbor do spoznanja, da so bili nagibi, ki so Vas vodili v boje zoper vodjo dr. viteza Bleiweisa in Vašega tovariša dr. Divjaka, neplemeniti, nizkotni, sploh taki, da morajo izzvati obsodbo vsakega dostojno mislečega človeka.

Iz vsega, kar je spravila ta disciplinarna zadeva na dan, sledi, da Vam pri vsem Vašem prizadevanju ni šlo toliko za zboljšanje razmer na zavodu, nego marveč za to, da bi izpodkopali ugled svojega predstojnika in tovariša, izpodkopali pri dež. odboru zaupanje do njiju in da bi na njiju škodo dvignili sebe. To potrjuje dejstvo, da se v svojih vlogah, naperjenih proti Vašemu predstojniku in kolegi niste omejevali na morda tačasno obstoječe nedostatke na zavodu, ampak ste navajali nedostatke, ki so se dogajali pred leti, a glede katerih se nikakor dokazati ne da, da so se dogajali res popolnoma tako in res v toliki meri, kakor opisujete Vi. Če bi Vam bil le napredek zavoda pri sreči, bi Vas moralo zadovoljiti vse, kar se je obrnilo na bolje in ne bi bili smeli, sklicujoč se na dvomljive priče, očitati svojima kolegoma vedno zopet vse tisto, kar je bilo že davno odpravljeno. Vaša nekolegijalnost se je pokazala, zlasti ako se upoštevajo razne skrajno žaljive besede, ki ste jih rabili proti svojemu kolegi, v tako žarki luči, da se je nemogoče sprizniti z mislijo, da bi sploh mogli izhajati kdaj s kakim kolegom. Osobito pa je to, kar ste započeli zoper svojega predstojnika dr. viteza Bleiweisa, težko primerno označiti. Kaže se s tem na eni strani veliko pomanjkanje čuta za dostojnost, na drugi strani sledi iz tega pa tudi, da Vam je tuja vsaka disciplina, brez katere se ne more izhajati nikjer in že celo ne na zavodu, kakršen je deželna blaznica. Svojo renitentnost nasproti predstojniku ste priznali sami izrečno, ko ste izjavili, da njegove kompetence ne pripoznate, kar nikakor ne gre in sicer tem manj, ker zadene za njegove odredbe odgovornost njega in ne Vas. Sicer pa ste pokazali svojo upornost celo tudi že deželnemu odboru nasproti in sicer povodom, ko je bil nakazal za kresno veselico blaznih vsoto 300 K, pa ste Vam izročeni znesek 150 K vrnili in niste hoteli prirediti veselice, akoravno ste poprej baš Vi silili na tako veselico.

V tem in onem Vašem početju se razodeva gola nagajivost, ki je nevedna resnega moža. Če trdite n. pr., da niste imeli na razpolago tiskane instrukcije za stražništvo, bila je Vaša dolžnost, poiskati jo v omari, oziroma, če je tam res ni bilo, zahtevati jo v pisarni upraviteljstva deželnih dobredelnih zavodov in stvar bi bila rešena. Ko Vas je prišla dne 11. maja let leta devica Marija Lipovec vprašati, kaj ji je v zadevi sprjema nekoga bolnika iz Planine storiti, ste ji na kratko odgovorili, da danes niste v službi, dasi bi vas ne bilo stalo nobenega truda, dati ji potrebno navodilo, zlasti, ker je šlo za sprejem bolnika na Vaš oddelku. Tudi tega slučajja si deželni odbor ne more razlagati drugače nego z nagajivostjo. Kar se tiče dajanja zdravniških mnenj (parere) sodnim komisijam, niste Vi nič manj vključevali, kot druga dva zavodna zdravnika.

Marsikaj, kar ste očitali svojima kolegoma, ste zagrešili sami in celo v večji meri. Tudi Vi ste se bolnika Riegelota za pisarniška dela posluževali. Za to so se dobili pisмени dokazi. In tudi Vi ste bili v dneh, ko Vas je zadela služba, odsotni iz zavoda. To ste priznali sami, naglašajoč, da se ne more zahtevati od Vas popolnosti, ako drugi službo zanemarjajo. Temu nasproti je pripomniti, da je vsakega uslužbenca dolžnost, vršiti svoje naloge, ne glede na druge in da ne gre, svoje prestopke opravičevati s prestopki drugih.

Veliko malomarnost pri opravljanju svoje službe ste pokazali opetovano. Da ste napravili v posameznih slučajih napačno diagnozo, navedli napačen vzrok smrti, bi ne bilo toliko, dasi je tudi to značilno in priča vsekakor o površnosti in lahkomišljenosti; nedopustljivo pa je, kar ste zakrivali v slučaju bolnice Maček in bolnika Vizjana. Po Vaši odredbi in sicer samo zaradi tega, ker Vam je bilo predalet hoditi v barako, se je prenesla bolnica Maček k nevarni bolnici Hutter in je tako postala žrtev zbesnosti zadnje. Glede slučajja bolnika Vizjana so izvedenci izjavili, da priča že to, da se je sploh moglo dogoditi kaj takega, o veliki malomarnosti, še manj pa da je umljivo to, da se je ranjenec šele čez tri dni pripeljal na kirurški oddelek. Če bi se bilo zgodilo to pravočasno bi se mu bilo morda rešilo življenje.

Ali tudi sicer ste zagrešili stvari, ki se ne zlagajo z vestnostjo zdravnika. Dejstvo, da ste uporabljali na zavodu sredstvo „Yohimbina“, je

vzbujalo v zdravniških krogih opravičeno začudenje. Ne glede na visoko ceno tega zdravila, ki tudi ni čisto postranska stvar in se priporoča vsekakor izmed enako dobrih medikamentov, uporabljati cenejšega, govori vse, kar se je na merodajnih mestih pozvedovalo v tem pogledu, odločno zoper uporabljenje tistega na zavodu, kakršen je blaznica. Razne novejšje psihatrije ne vedo nič o tem zdravilu in dognano je, da uporabljeno tistega tudi v blaznici na Studencu ni bilo umestno.

Baš tako malo se da opravičiti zavijanje bolnikov v mokre rjuhe po 8, 10 ali celo 12 ur in to brez pravega nadzorstva, kakor se je godilo to na Vašem oddelku. Kajti dognalo se je, da so bili strežniki od Vas pooblašteni, zavijati nemirne bolnike, kakor se jim je ljubilo in da je zadostovalo, če se Vam je pri viziti povedalo, da je ta ali oni bolnik zavil. Tako dolgotrajno zavijanje bolnikov v mokre rjuhe in celo brez zdravniškega nadziranja, veččaki odločno obsojajo in niti na zavodu v Feldhofu, niti v onem v Mauer-Oehlingu ni v navadi, da bi bili bolniki tako dolgo zaviti. Najmanj pa je dopustno tako zavijanje v rjuhe za kazen in še na ta način, da privijejo bolniku roke pod život, kar se je godilo na Vašem oddelku.

Tako ravnanje z bolniki ni nič drugega nego nov način brutaliziranja tistih, ki ste ga Vi vedno tako odločno obsojali. Da ste se v tem pogledu zavedali svojega napačnega postopanja, dokazuje dejstvo, da niste od junija meseca let. leta sem več pustili bolnike za več časa zavijati kot za štiri ure in da se Vam je moral odtistihdob vsak slučaj, kadar se je kak bolnik zavil v rjuhe, telefonično sporočiti. S tem ste obsodili svoje prejšnje početje sami in težko se je otresti misli, da ste spremenili svojo metodo samo zaradi tega, ker ste vedeli, da je prišlo vse to dež. odboru na znanje.

Diskreditirali pa ste svojo čast kot zdravnik in dež. uslužbenec še na drug način. Dokazalo se je, da ste s strežnikom Furmanom in Pišekom in isto tako z zavodnim vrtnarjem opetovano pozno v noč popivali, tako v zavodu kakor zunaj zavoda po gostilnah, dočim ste morali sami poznati, da ste svojo službo zanemarjali in ste začeli isto opravljati vsak dan navadno šele ob 11. in ne ob 9. uri, kakor je predpisano.

Navedeni pregreški so vsekakor taki, da bi Vas moral dež. odbor z ozirom na § 20 službene pragmatike za dež. uslužbenca, ki veli, da je uradnika, ki svojo službo zanemarija, isti odteguje, ali ki se predpisanih uradnih ur ne drži, ali jih zamuja, dalje, ki se z nedostojnim vedenjem onečaščuje in sploh s kršenjem svojih dolžnosti izgubi zaupanje svojih višjih, kaznovati eventualno z odpustom, tudi če bi bili definitivno nastavljeni, po pravici opustiti iz službe.

Ker pa opravljate Vi službo ordinarija v deželni blaznici samo provizorično, je sklenil deželni odbor v svoji seji z dne 27. oktobra t. l. vrčilo dejstva, da z ozirom na rezultat disciplinarne preiskave od Vas ne more pričakovati na zavodu vspešnega delovanja, odpovedati Vam službo z določilom, da Vas odveže od vsakega daljnega službovanja s tistim dnem, ko se Vam ta dekret dostavi, dočim imate stanovanje izprazniti do 1. decembra t. l.

Ob enem je dež. odbor odredil, da prevzame nadupravitelj Kremžar od Vas vse inventarne reči in uradne spise Vašega oddelka.

Dasi ne veže dež. odbor v to nikaka dolžnost, Vam z ozirom na Vaš neugoden gmoten položaj vendar dovoljuje šestmesečno plačo v znesku po 1800 (entisoč osemsto kron) ter polletno odškodnino za stanovanje v znesku 600 K (šeststo kron) skupaj torej vsoto 2400 K.

O tem se obveščate z dostavkom, da se Vam z 31. oktobrom t. l. Vaša dosedanja plača ustavi, sočasno pa nakáže v izplačilo gori navedeni znesek po odbitku predplačila, ki se Vam je bilo svoječasno dovolilo, v kolikor tistega še niste poplačali.

Deželni odbor Kranjski v Ljubljani

dne 29. oktobra 1906.

Detela m. p.

Kot komentar temu dekretu prinašamo naslednje ugovore v javnost:

Opozarjajoč pred vsem na skrajno nedostojen in impertinenten ton — (dekret mrgoli neutemeljenih skrajno žalečih očitaj in obsodb) — konstatiramo, da je taka pisava vsake javne oblasti nevedna, da se ne dá na nikak način opravičiti, in da se sama ob sebi obsoja. Ne glede na to, da ni deželni odbor nikakor poklican o etični kvalifikaciji kateregakoli človeka, in tudi ne svojih uslužbencev sodb izrekat, razpravlja in sodi ta oblast tudi o zdravniški časti in kolegijalnosti, dasi ni v to odločen forum. A ne tega dovolj! Deželni odbor ni imel toliko čuta za dostojnost, ne toliko zmisla za takt, da bi se omejil na svoje očitke glede administracije in službovanja discipliniranega zdravnika. Posegel je s svojo nečuvno kritiko celo na znanstveno medicinsko polje, ter konstruiral svojo umetno obtožnico na tak samovoljen način, da mu ni primere. — A tudi, ako bi bili vsi očitani pregreški istiniti, ni imel dež. odbor povoda s tako brutalno krutostjo postopati napram zdravniku, o katerega samaritskem delovanju si je cela javnost na jasnem.

A ukrep deželnega odbora je tim bolj obsodbe vreden, ako se uvažuje, da ni pravnega pripomočka spraviti ga pred sodišče, kjer bi se mu dala pri-

lika, da prinese dokaz resnice za svoje trditve, in pred javnostjo opraviči svoje počenjanje.

In zdaj k podrobnostim!

Pred vsem se čudno sliši, da dež. odbor očita dr. Robidi da je grajal „bivše“ nedostatke, isti odbor, ki ravno njega disciplinira radi stvarij, ki so se godile pred štirimi leti, stvarij, glede katerih je bil deželni odbor že tedaj od dr. Robide samega do celega informiran, a tedaj ni imel povoda postopati napram njemu.

Na jako komodno stališče se je postavil dež. odbor tudi glede prič. One, katerih izpovedi bi mu ne bile ugajale, sploh zaslišal ni, ali jih imenuje nezanesljive. Zaslišani blazniki pa so zanj bili — toda samo glede dr. Robide — povsem neuvetne priče.

Kot renitenco napram vodstvu označuje dež. odbor dejstvo, da je svoj čas dr. Robida, čitajoč dr. Plečnikov izrek, izjavil: „če kdo ni kompetenten v bolnici razsojati o medicinskih zadevah, je to dr. Bleiweis“. Kako naj ima pred dr. Bleiweisom modern zdravnik respekt — tega menda tudi deželni odbor ne ve povedati. Sicer je pa trditev dež. odbora, da je vodja bil sam odgovoren za svoje odredbe, jalova. Bleiweis je ponovno oddajal proti ugovoru dr. Robide svoje ukrepe; ko pa jih je bilo treba zaradi pripevitivših se nesreč zagovarjati pred dež. odborom ali sodiščem, se je nemožato izvil in izgovoril se s ceno besedo, da njega ni — na Studencu, in da je dr. Robida sam za vse odgovoren. Sicer smo pa očitali že dr. Bleiweisu, da je kot vodja uradno poročal nerresnico.

Deželni odbor očita dr. Robidi tudi nagajivost. Ne glede na to, ali je nagajivost primeren predmet disciplinaciji — stoji stvar tako. Najprvo ni res, da bi bil dal deželni odbor 150 K za kresno veselico, ampak dal jih je za vse veselice celega leta. Začetkom junija pa je opustil oba nadstrežaja in s. Lucijo samo radi tega nemudoma iz službe, ker sta govoreča resnico izpovedala stvari, ki niso bile dež. odboru po godu. Ostalo strežništvo, ki je jako viselo na obeh nadstrežnikih, posebno pa še na s. Luciji, izjavilo se je s temi solidarnim, in je skupno odpovedalo svoje službe. Krog 23. junija ni imela torej blaznica ali ne izkušnih, izučenih strežajev, ali pa same ljudi, ki so bili do skrajnosti zlovoljeni, in katerih ni moči siliti k proizvajanju veseličnega programa. Ali bo res kdo verjel, da bodo ljudje, katerim se je naredilo pekočo krivico, v zahvalo se žrtvovali za dež. odbor? Zavodni orkester, katerega je dr. Robida ustanovil, in h kateremu ni deželni odbor prispeval ni vinarja, dasi so instrumenti veljali krog 2000 K —, je bil z odslovljenjem strežajev tudi uničen. Izmed 18 godbenikov jih je bila $\frac{1}{3}$ umobolnih in $\frac{2}{3}$ strežajev. Kako naj se torej po izgubi saj $\frac{2}{3}$ močij izvede le jedna jedina koncertna točka? Iz tega torej sledi jasno, da bi dr. Robida, tudi če bi hotel, ne mogel napraviti veselice, ne glede na to, da ga v to tudi ni vezala nobena službena dolžnost. Zavod je bil 23 let brez vsake veselice, niti najskromnejše božičnice niso poznali v njem — in uprav dr. Robida je bil tisti, ki jih je uvedel v zavod, in nabiral zanje prispevke med svojimi prijatelji in znanci.

Očita se pa nagajivost dr. Robidi še v drugem slučaju, da namreč ni hotel intervenirati pri vzprejemu bolnika, kjer se pregledujejo dokumenti, ker ga tedaj ni zadela služba. Ako bi bila nevarnost, ali sila, bi bilo še končno stališče dež. odbora opravičljivo; a da bi moral dr. Robida opravljati službo za druge — ta zahteva je vendar naravnost smešna, še bolj smešno pa dejstvo, da se to navaja kot disciplinarni fakt. V bolnicah se kaj takega vsak dan pripeti, pri nas, kakor drugod — in nobenega zdravnika bi „dosti ne stalo“, če bi šel novosprejetega pogledat — samo ne mara ne — pač ker ima svoje službe dovolj vsak sam.

V vsakem zavodu, a tudi pri vsaki oblasti, pri kateri vlada red, ima dobiti vsak na novo vstopivši zdravnik vse službene tiskovine itd. v roke. Sicer niti ne more vedeti za njihovo ekzistenco. Navzlic temu, da je moral dr. Robida beračiti in molelovati za vsako stvarico, se o teh instrukcijah za strežaje ni do letošnjega poletja nivedelo besede. Niti dež. odbor ni zanje vedel. Da ni instrukcij, ni naglašal dr. Robida enkrat, ampak neštokrat. A pomagalo ni nič. Ko pa se je letos uvedla disciplinarna preiskava, prinesel je naenkrat dr. Bleiweis neke za staro ljubljansko bolnico namenjene instrukcije, katerim je pridejano kratko poglavje o strežnikih na blaznici. Te instrukcije so, kakor pred mesecem dnij izdane nove, povsem nerabne in nosijo kot datum 1. 1879! Do zadnjih mesecev ni o njihovi ekzi-

stenci nikdo vedel — noben sekundarij in noben, tudi ne 15 let v službi stoječ strežaj, in tudi ne dr. Robida, ker tega sploh vedeti ni mogel.

Glede konflikta s sodiščem ne bomo razpravljali v javnosti. Tudi pri tem konfliktu je igral dr. Bleiweis skrajno žalostno vlogo, potem pa skušal zvaliti po stari navadi vso krivdo na dr. Robida, ki je stal na stališču, na katerem stoji še danes: ako zahteva država od zdravnikov, ki niso o njeni uslužbeni, dela, naj ga jim tudi plača! Sicer pa razumi, kdor more, kaj ima vse to opraviti — z disciplinarnim postopanjem!

Ravno tako je tudi neumevno, kak pregrešek je napravil dr. Robida, ako je uporabljal za pisarniška dela nekega alkoholika. Tega sploh nikoli tajil ni, bil je k temu tudi upravičen. V čem tiči torej krivnja? in kaka?

Ker je dr. Robida pošten človek, je tudi očitno priznal, da je letošnje leto t. j. odkar se je tako brutalno odpustilo nadstrežništvo, v redkih in nujnih slučajih odšel tudi v službenih dneh iz zavoda. Dr. Robida pa je to kompetentnim organom povedal v obraz, ker je res čudno, da bi predpisi samo zanj bili tako strogi, za druge pa naj nimajo nobene veljave. In če se je potem dr. Robida izjavil, da se z jedne strani ne sme terjati popolnosti, če je na drugi vsaka nemarnost dopustljiva, je to stališče vsaj človeško jako umljivo. Sicer pa radi dr. Robidove odsotnosti ni trpel v vseh sedmih letih noben bolnik niti najmanjše nepravilike.

Klasično pa je naravnost, da očita deželni odbor dr. Robidi njegove napačne diagnoze. Če je kdo v naši deželi kompetenten govoriti o neuropatologiji in psihiatriji, je to vendar edini dr. Robida, čigar sijajna, od prvih svetovnih avtoritet oddana spričevala morajo imeti saj toliko vrednosti, kot nepoklicana kritika deželnih odborikov-lajkov. V ostalem pa opozarjamo slovensko občinstvo tudi na krasne psihiatrične članke iz peresa dr. Robide v „Pravniku“, ki so vsepovsod našla popolno ugledno priznanje, tako med medicinci, kakor med juristi. Ako nadalje še pristavimo, da uživa dr. Robida tako glede svojega značaja, kakor glede svoje diagnostične kritike ugled izbornega strokovnjaka, mislimo, da smo označili nizko psovanje deželne odbora, kakor treba, dovolj primerno.

S kakimi otročarijami pa se je nastopalo napram dr. Robidi, dokazuje tudi to, da se mu očita, da je navel v mrtvaške liste napačne vzroke smrti. Kritika te globokoumnosti deželnozbornske se odteguje javnosti, ker je strogo medicinska — a vsakdo bo umel, kako najvno je tako očitjanje, ako se v pomisli, da je glede mrtveca pač vseeno, ako se v mrtvaški list zapiše: da so otrpneli možgani — ali da je otrpnelo sree. Resnica leži ravno v tem, da v istinini kdo ne ve, na čem se umre, in da so vse le same besede.

Deželni odbor pa prihaja tudi s konkretnimi slučajji, glede katerih je že davno sodišče govorilo, katere je pa tudi dež. odbor svoj čas brez opombe na znanje vzel. Tako navaja sedaj slučaj bolnice M—k. V pojasnilo naslednje podatke:

Blaznica ima v vsakem oziru nepripravno barako, namenjeno akutnim infekcijskim boleznim, kot ošpice, legar, difterija itd. V to barako so nastanili svoj čas — iz kateregakoli vzroka — bolnice, ki so bolehale na drugih boleznih. Ko je prevzel dr. Robida substitucijo na ženskem oddelku, premestil je te bolnice na splošni oddelk nazaj, saj niso bolehale za akutnimi nalezljivimi boleznimi. Nekaj dnij potem pa je ubila neka bolnica drugo, katera je bila premeščena iz barake tjakaj. Bolnica A., ki je ubila bolnico B., ni bila poznata niti ne kot razburljiva, niti ne kot nevarna. Ležala je že tedne mirno v svoji postelji. Ali mahoma razburjena je planila na svojo sobolnico B. in jo ubila. Ubila bi seveda n. pr. bolnico C., ako bi bila ta v njeni bližini. A deželnemu odboru se ne gre za to: gre se mu, da na vsak način obsodi dr. Robido. Zato argumentira: če bi B. ostala v baraki, ostala bi živa —; ako bi seveda bila ubita C. ali D. ali E. ali F. — je to čisto druga stvar.

In konečno — kaj ima pri vsem tem dr. Robida opraviti? On vendar nima paziti neposredno na bolnice. Sodišče je v tem slučaju vpeljalo preiskavo jedino le proti strežnicam, a tudi te je moralo oprostiti, „ker je zistem nesrečo zakrivil.“

Pa preidimo k drugemu slučaju, k slučaju bolnika W.—a!

Tega bolnika obdolžilo je sodišče umora, ter ga poslalo kot simulant v opazovanje v blaznico. In res ni bilo na njem opaziti nikakih določenih znakov katerekoli psihoze. Tudi v blaznici se je kazal večkrat kot človek, ki poskuša svojo srečo v simulaciji; na drugi strani pa se je domnevalo, da je vendar le mogoče, da se je bolezen začela stoprv razvijati, in da še ni določeno izražena; mož je bil vrhu tega tudi težko dedno obremenjen. Nič ni dalo verjetno sklepati na to, da se hoče bolnik končati. Nekega dne pa stopi v stranišče, izdere držalo iz metle, nastavi si ga na sence, in se

tako ž njim butne ob zid. Poklicali so dr. Robido na oddelk, ki je neznančno ranico natančno preiskal, ter bolnika obvezal. O kaki večji poškodbi se ni dalo govoriti, ker ni delala simptomov. Brez teh pa ni diagnoze. Sicer pa je bil bolnik ves čas, tudi takoj po poškodbi tak kot sicer, in nič ni dalo misliti na težjo poškodbo. Par dnij po tem, pa mu je nakrat pričelo postajati slabo, bolnik je sinél, ter začel hropeti. Pri premenjavanju obveze je pričela rana krvaveti, in tedaj stoprv je bilo mogoče spoznati iz šele nastopivših znakov ubito lobanjo. Takoj po dognani diagnozi poslal je dr. Robida bolnika z rešilnim vozom v svrhu trepanacije v deželno bolnico, kjer pa je operacija ostala, žal, brezvspešna.

Iz tega vendar sledi, da je dr. Robida sploh storil vse, kar se je v danem slučaju le storiti dalo. To je dognalo tudi sodišče po natančni, strogi preiskavi, pri kateri je tudi zaslišalo zaprisežene izvedence.

A deželni odbor ima druge izvedence. Kdo so ti, tega ne ve živa duša. Vsekakor pa je klasična trditev, da že dejstvo samo dokazuje dr. Robide malomarnost. Ali naj zdravnik neposredno straži vsakega bolnika posebej? In če ni simptomov, ali naj jih dr. Robida prorokuje, ali naj jih prikljče s pomočjo magije, ali kaj? Če bi pa bila diagnoza možna prvi dan, bi dr. Robida gotovo ne odlašal do 3. dne, in bi bil bolnika takoj poslal v bolnico.

S kako tendencijozno mržnjo je tiral deželni odbor dr. Robido pred svoj sodni stol, pa dokazuje tudi očitje, da je vporabljal dr. Robida na svojem oddelku zdravilo Yohimbin. Dr. Robida zapisaval je Yohimbin, sredstvo, ki se rabi kot aphodisiacum, a tudi kot nervinum. Dr. Robida rabil ga je pri depresivnih duševnih boleznih, in to znanstveno čisto opravičeno. Kaj je torej njegova pregreha? Prvič to, da dr. Robida vé medicinske stvari, katerih glas še ni segel do zadnje kranjske vasi, in drugič, da je upeljal nervozno sredstvo v prakso 2 leti pred slavnim Berolinskim klinikom Eulenburgom, ki ga dandanes zapisuje ravno tako, kakor ga je zapisoval svoj čas dr. Robida.

In kako imenuje deželni odbor ordinacijo tega zdravila? Čujte in strmite — očita mu: brezvestnost!

Prihajamo do vprašanja o zavijanji bolnikov v mokre rjuhe!

Najprvo pribijemo, da o tem razsojati deželni odbor pod nobenim pogojem ni kompetent. Ravno tako malo pa sme dr. Robidi očitati brutalnost, tistemu zdravniku, ki je storil vse, da uniči stari sistem, ki je v dež. blaznici, kjer koli se je to dalo storiti, odpravil omrežja, ter enkrat za vselej odstranil iz blaznice prisilne jopiče, v katerih so svoj čas bolniki preživljali nesrečne svoje dni.

Zavijanje v rjuhe je terapevtsko sredstvo, kakor poznamo takih sredstev celo vrsto. V zavodu pa, kjer so večne mizere z vodovodom, kjer ni ne pripravnih kopališč, ne drugih podobnih naprav, nadomestujejo zavitki pravo hidroterapijo. Za vse terapevtske kopeli je imel dr. R. v najboljšem slučaju samo 2 reči dve leseni kadi na razpolago in to pri 100—130 bolnikih. Kaka revščina je vladala v tem pogledu, dokazuje dejstvo, da se je ta kopelj — navadno samo ena — uporabljala za klasiste, za sifilitične, tuberkulozne, in bolnike z drugimi nalezljivimi boleznimi. Mnogokrat sploh ni bilo moči kopelji napraviti, ker je nedostajalo gorke vode. V kadeh pa ostanejo v takimeno-vani „protrahirani“ kopeli bolniki po 4—24 ur. — Zakaj bi potem v izrednih slučajih ne smeli biti zaviti v rjuhe po 10 ur, tega ne bi smel noben strokovnjak. Injekcij z morfinom in broscinom kroničnim razburjencem dan na dan tudi ni moči dajati. Kot normalni čas, pa se je za zavoj smatralo vedno 2—4 ure; tako se je tudi podučevalo v strežniški šoli. Nikoli tudi niso strežaji zavijali bolnikov brez odredbe dr. Robide — kedar je ta imel službo; pač pa je imelo 15 let v praksi stoječe nadstrežništvo pravico zavijati v nujnih slučajih, pri katerih je bilo to izrecno dovoljeno, in kedar dr. Robide ni bilo doma. Tedaj jim je bilo namreč prepovedano iskati si drugod primerne zdravniške pomoči. Poleg tega ni bil nikdo zaviti, komur se niso preje natančno pregledala pljuča in sree; nikdo ni bil zaviti, ki je bil slabokrven, slaboten, ali ki je imel zavapnene žile. Vsak bolnik je dobil na glavo ledene ali mrzle obkladke, tudi ni bil nikoli samemu sebi prepuščen, vedno je moralo biti strežništvo ob njem, ali v njegovi bližini. Pod temi kavtelami se tudi nobenemu bolniku ni nikoli pripetila kaka nepravilika. Da se je tako ravnalo, potrjuje lahko vsakčas gg. tedanji sekundarij dr. Tičar, dr. Stojc, dr. Kraigher in dr. Trenz — a teh deželni odbor ni zaslišal.

V ilustracijo pa naj služi to, da je deželni odbor bil o vsem tem vsa leta poduččen, in da je to odobral — nadalje, da se je tako tudi drugod zavijalo, in kar je najlepše, da je pred šestimi leti dr. Bleiweis po-

slal svoje strežništvo na Studenece učiti, kako se — zavija!

V ostalem pa bodi povedano, da so časih potekli meseci, ko ni bil zaviti noben bolnik, ker tega ni bilo — treba!

Očita pa se dr. Robidi tudi, da je dal zavijati za — kazen. Ta trditev bazira na zaslišanju nekega sekundarno dementnega bolnika, ob katerem se je razvil sledeč dialog:

— Ali ste vi bili zaviti?
= Da.
— Zakaj?
= Da se me je kaznovalo.
— Kaj je pa bil vzrok kazni?
= Odpuščen je sugestije po vojvodi Kumberlandski in avstrijskem cesarju!

In take izpovedi zadostujejo deželnemu odboru za — fislado.

Trdilo pa se je tudi, da je dal dr. Robida zavijati bolnike z rokami, podvitimi pod hrbet. Tudi ta trditev temelji na izpovedi nekega sekundarno bebastega bolnika. K tej izpovedi je pripomniti, da so jo izpodbili vsi zaslišani strežaji. Sicer je pa stvar taka: ako bi se tudi koga tako zavilo, izmota si roko hitro sam. In konečno je dr. R. jedino lahko odgovoren za stvari, ki pridejo v njegovo vednost. Povedal, ali pritožil se mu nikdo ni, opaziti tega sam tudi ni imel prilike — kaj torej ostane? — Sicer pa živi na Kranjskem dovolj ozdravljenec, katere so rjuhe ozdravile, da celo gotove smrti rešile — te naj se glede cele procedure vpraša in zasliši.

Ako trdi dež. odbor, da je imel dr. Robida slabo vest glede zavijanja v rjuhe, se najmanj zelo moti. Res je, da je dr. Robida od srede junija poostril vse odredbe na svojem oddelku: prvič, ker je spoznal, da deželni odbor išče in išče, da bi ga mogel kje prijeti; drugič pa, ker so, kakor smo že povedali, tedaj odšli vsi izsolani strežaji in nadstrežniki, in je visela vsa odgovornost za oddelk absolutno na njem. Ravno to, da je dr. Robida zahteval, da ga neuko strežništvo za najneznatnejšo zadevo takoj telefonično kliče na oddelk, je najboljši dokaz vestnosti dr. Robide, ne pa njegove slabe vesti. Če je kje slišati slabo vest, tedaj govori ta iz vsake vrste deželno-odborske justifikacije.

Zato se tudi ni čuditi, če je deželni odbor z uprav demokratskega stališča očital dr. Robidi omadeževanje zdravniške časti, ker je ta baje — pijančeval s strežaji. Da je to enostavna laž, ve vsak, kdor pozna razmere — v detajle se tukaj ne bomo spuščali, vzlasti, ker ne gre tu slikati lokalnih razmer. Pribijemo samo to, da ni tozadevno deželni odbor zaslišati hotel niti sekundarijev, niti cesarskega svetnika prof. Franketa, a tudi ne gostilničarjev cele občine marijapoljske, kakor je to dr. Robida predlagal.

Poleg vseh teh pregreh pa je dr. Robida zagrešil tudi še drugo — da namreč ni pričel vizite ob predpisani 9. uri. Uradnih ur ni precizovanih, in ob 9. uri pričeta vizita, konča se že lahko pet minut pozneje. A to nič ne de; glavna stvar je, da se najde uzrok. Dr. Robida je svoje pozne vizite tudi opravičil z boleznijo — in referent grof Barbo je k tej točki tudi napisal na rubrum: „wegen Krankheit entschuldigt“. A navzlic temu se sedaj ta malenkost izrablja! A ne glede na to — kaj ima z blaginjo bolnikov opraviti 9. ura? Vizita je vizita, glavno je, da se jo, in kako se jo naredi. V ostalem pa je bil dr. Robida vedno pri rokah, in bodi si ob 3. uri zjutraj! Kateri ljubljanski primarij pač dela vizite ob določeni uri? Dela jih vsak, kedar ima čas v to, in se mu to najprimernejše zdi. In kaj pa vizite po Studenski blaznici, ki so seveda ob bolnicah v blaznici, kjer je 1897, vsi bolnikovi podobno ljude, ki imajo slabo zvočene noge, katere so si zlomili svoj čas, ki šepajo po 20 let jednako, in bodo neizpremenjeno šepali še nadaljnih 20 let naprej!

To pa, da je preživljal dr. Robida skoro vsak dan po 4—10 ur med svojimi bolniki, z njimi občeval, igral, jim čital, delal izlete, prirejal veselice, vodil petje in orkester — vse to in marsikaj drugega zgine ob zločinu, da ni pričel svoje vizite ob, za človeško zdravje tako važni — 9. uri! —

Po svoji vsebini kaže, da ljudje brez srea, svobodomržne, zasmehujoče svojega „podložnika“ — presega torej dekret dež. odbora vse, kar smo jih enakih še kedaj imeli v rokah. Tako visoko ne segamo, da bi učili deželni odbor, kako je govoriti z akademično naobraženimi ljudmi, saj bi morali očitati nedostatek celo najnavadnejših manir. Imenovani dekret sodi sebe in sodi svoje duševne povzročitelje.

Iz razlage k posameznim očitkom pa so se čitatelji še naravnost prepričali, kako brez vse podlage in brez vseh dokazov je razsodba, ki ima — po vsem soditi — le namen: ubiti eksistenco mlademu, nadarjenemu, vestnemu in marljivemu slovenskemu zdravniku. Čestitamo — deželni odbor slovenske kronovine Kranjske!

Kriza v intendanci slovenskega gledališča. Profesor Wester in Juvančič javljata, da sta izstopila iz intendance slovenskega gledališča.

Razžaljenje časti. Dr. Robida je tožil dr. Divjaka radi nekkih izjav pri dež. odboru. V soboto se je vršila obravnava pred tukajšnjim okrajnim sodiščem. Dr. Divjak je izjavil, da je pripravljen preklicati svoje izjave. Nato se je obravnava preložila.

K popravku il. bistr. županstva v zadnji številki: Bistriško županstvo nam je poslalo popravek, da ni res, da predlaga notar Žnidarič pri občinskih sejah predloge v nemškem jeziku. Dr. Žnidarič in Martinčič sta se hotela s tem oprati pred javnostjo, da ne bosta veljala za človeka, ki jima je nemščina deveta briga. V pojasnilo k temu popravku pripomnimo, da je župan sam pripovedoval, da se govori v posve-tovalnici v nemškem jeziku in je pristavil: Ono isto mene ne briga, ker g. notar in nekateri drugi govore nemški, samo da so predlogi slovenski. Torej se vendarle pri sejah govori nemški: seveda gospod župan poreče: ono isto ni nič, to so privatne stvari. Poznamo se. O drugih za danes molčimo.

Nova ruda na Kranjskem. Antimon so zasledili na južni strani brda mej Št. Gotardom in Trojanami. Že par let je preiskaval neki Hocke iz Gradca le z dvema delavcema, dobil je več sledov, pa ima menda premajhen žep, ter odjenjal. Sedaj pa se je nastanil v to svrhu v Trojanah inženir Gloesner, ki ima bolj podjetnega duha. Dne 2. novembra je bil nenadoma telegrafično poklican v Berlin k neki milijonarski družbi, ki bo menda vso akcijo poprijela. V nedeljo je že prišel v Trojane iz Berlina telegram, da se čez štirinajst dni z delom prične. Če se količkaj pokaže, namerava g. inženir brž do 300 delavcev uslužbiti. Antimon se je zadnji čas zelo podražil. Pri nas vlada zaradi tega veliko veselje. Delavcem je obljubljeno na osem ur dnevnega dela po 2 K 40 v. plačila. Mnogo naših fantov in mož, ki sedaj služijo po tujem, bi lahko ostalo doma. Tudi za kmeta bi bilo bolje, ker bi jim rudarji še tudi sem pa tje pri groznem pomanjkanju delavcev kaj pomagali. — Antimon je bela, cinku podobna kovina, se močno sveti, krhka, topi se že pri 450° C. Rabi se jo kot primes pri izdelovanju tiskarskih črk, razne antimonove soli se rabijo v zdravilstvu itd. Stvar je prišla seveda v tuje roke!

Nov Sokol se snuje za Trbovlje in Hrastnik. Škoda, da še ni v Hrastniku večje dvorane kakršno imajo že Trboveljčani. Nemei se že pridno pripravljajo na bližajočo se občinske volitve. Slovenski Trboveljčani in Hrastničanje na delo!

Ljubljanska društvena godba je dobila novega člana Hahlo, ki je bil prej kapelnik godbe v Novem Mestu. Njegovo soloigranje na violini pri raznih koncertih društvene godbe splošno jako ugaja.

Vinski semenj v Krškem, ki se je vršil v soboto, je bil prav dobro obiskan; od strani kupcev sicer nekoliko slabejše od poprejšnjih, a vendar se je razvila prav povoljna kupčija. Prodalo se je do 3600 veder; z ozirom na sedanje visoke cene je to veliko. Letos se je že popred, koj po trgatvi mnogo pokupilo.

PFAFF šivalni stroji
so najboljši
za družinsko uporabo.
Šivajo, krpajo in vezejo.
Neprekosljivi za obrtne namene,
šivajo naprej in nazaj.
! Kroglasto ležišče !
Glavni zastopnik
Fr. Tschinkel
Ljubljana • Kočevje
Mestni trg 9. v gradu.
52-22

Brezskrbno
družinsko srečo garantira najvažnejša knjiga o preoblagodarjenju z otroci. Z nad tisoč zahval. pismi pošilja diskretno proti 90 v. v avstr. poštah znamkah ga. A. Kaupa, Berlin S. W. 296 Lindenstrasse. 50.

Podporno društvo za slovenske visokoolce na Dunaju vabi k 19. obnemu zboru, ki bode dne 14. novembra t. l. v dvorani „Slovenske Besede“ na Dunaju I., Drachengasse 3. I. nadstropje. Začetek ob 6. uri zvečer.

Listnica uredništva. Trst Via del Torro: Pismo na Vas nam je bilo vrnjeno 7. t. m. s pripombo: „Ni poznan pod št. 16.“ Bilo je 13 dni na potu. Javite nam prosim natančnejši naslov! — Beljak Fr.—: Se Vam prav toplo priporočamo. Zadostuje za naslov Vaše ime in kraj?

20 hektol. vina se prodaja

zaradi opustitve trgovine po jako ugodni ceni.

Na željo se prodajo tudi sodi.

Več pove upravništvo „Našega Lista“.

Razpošiljanje blaga na vse kraje sveta! **Najcenejša, največja eksportna tvrdka!**

H. Suttner urar Ljubljana

Mestni trg nasproti rotovža, preje v Kranju
priporoča svojo veliko, izborno zalogo finih
švicarskih ur
brilantov, zlatine in srebrnine v veliki izbiri po najnižjih cenah.
V dokaz, da je moje blago res fino in dobro, je to, da ga razpošiljam po celem svetu. Na stotine pohvalnih pisem je vsakomur prstovoljno na ogled, da se lahko sam prepriča.
Prosim, zahtevajte veliki novi cenik, ki se pošlje zastonj in poštne prosto. 26-26

Oglejte si — **poljedelskih strojev,** slamoreznic, čistilnic, največjo zalogo mlatilnic, gepelnov in preš za grozde in sadje, štedilnikov, peči, železnih nagrobnih križev itd. pri

FR. STUPICA V LJUBLJANI — na Marije Terezije cesti št. 1 in na Valvazorjevem trgu 6, nasproti Križanske cerkve.

Ravnoram zamorete kupiti vsak čas po najnižjih cenah traverze, železniške šine, cement in vse druge stavbne potrebščine, razno orodje, sesalke za vodo, vino in gnojnico, vseh vrst tehtnice in uteži in vse druge v železniško stroko spadajoče predmete.

Iščemo zastopnikov
na vseh sposobnih tržiščih za prodajo naših prvovrstnih strojev za posnemanje mleka

originalnih Meys-posnemalnikov

Prosto viseč, na kroglastih ležiščih tekoč izločilni bobnič, igraje lahek tek, kolesovje je popolnoma pokrito, olja se porabi zelo malo, posnemanje je najatančnejše, trpežnost največja. — Spričevala o 12- in večletni uporabi.

Edini izdelovatelji: 6-7
Jos. Meys & Co., Hennef/Sieg (Nemčija).

Oglasijo naj se le taki kupei, ki bodo kupili stroje za lasten gotov račun.

Pozor! Čitaj! Bolnemu zdravje! **Pozor! Čitaj! Slabemu moč!**

Pakraške želodčne kapljice.

Slavonska zel.

Pakraške želodčne kapljice: Delujejo izvrstno pri vseh želodčnih in črevesnih boleznih ter odstranjujejo krče, boleti iz želodca, vetrove in čistijo kri, pospešujejo prebavo, zganjajo male in velike gliste, odstranjajo mrzlico in vse druge bolezni, ki vsled mrzlice nastajajo. Zdravijo vse boleti na jetrih in vranici. Najboljše sredstvo proti boleti maternice in madron; zato ne smejo manjkati v nobeni meščanski in kmečki hiši. — Naj vsakdo naroči in naslovi: Peter Jurišić, lekarnar v Pakracu šte. 60, Slavonija. Denar se pošilja naprej ali s poštним povzjetjem.

Cena je sledeča (franko na vsako pošto): 12 stekleničic (1 ducat) 5 K, 24 stekleničic (2 ducata) 8 K 60 v., 36 stekleničic (3 ducati) 12 K 40 v.

Slavonska zel se rabi z vprav sijajnim in najboljšim uspehom proti zastarelemu kašlju, bolečinam v prsih, zamolklosti, hripavosti v grlu, težkemu dihanju, astmi, proti bodenju, kataru in odstranjuje goste slinje ter deluje izvrstno pri vseh, tudi najstarejših prsih in pljučnih bolečinah. Moja zdravila Pakraške želodčne kapljice in Slavonska zel priporočajo mnogi najboljši zdravniki.

Cena je sledeča, (franko na vsako pošto): 2 originalni steklenici 3 K 40 v.; 4 originalne steklenice 5 K 80 v.; 6 originalnih steklenic 8 K 20 v.

Manj od dveh steklenic se ne razpošilja. Prosim, da se naročuje naravnost na mene pod naslovom:

P. Jurišić, lekarnar v Pakracu šte. 60, Slavonija.

Čitaj! Naroči! Ne bo Ti žal!

Izborno zalogo vsakovrstnih novih in starih vin v sodih in steklenicah priporoča

ANTON MÜLLER

vinotržec v Domžalah

(Kranjsko).

Zakonito zavarovano. Vsako ponarejanje in ponatiskovanje je kaznjivo.

Edino pravi je **Thierryjev balzam**

le z zeleno znamko z nuno.

Staroslaven, neprekosljiv zoper motenje prebavljanja, krče v želodecu, koliko, prehlajenje (katar), prsne bolezni, influenco itd. itd.

Cena: 12 malih ali 6 dvojnatih steklenic ali 1 velika posebna steklenica s patent. zamaškom K 5.— franko. Thierryjevo centifoljsko mazilo splošno znano kot „non plus ultra“ za vse še tako zastarane rane, vnetja, poškodbe, ture in otekline vseh vrst. — Cena: 2 lončka K 3-60 franko razpošilja le proti predplači ali povzetju 47

Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogški Slatini.

Brošuro s tisoči zahvalnih pisem zastonj in franko. Dobiva se skoro v vseh lekarnah in medicin. drogerijah.

Štikovana v Parizu s častnim križcem, diplomom in zlato medaljo.

Patentirana v 30 državah.

Streha prihodnosti!

Cementna zarezna strešna opeka

iz portland-cementa in peska

Praktična! Lepa!

Trpežnejša in bolj lahka streha, kakor iz vsake druge vrste strešnih opek iz ilovice.

Edini izdelovatelj za Kranjsko:

Janko Traun

izdelovatelj cementnin na Glincah pri Ljubljani.

Novost!

Efektno!

Krasno angeljsko zvonjenje na božičnem drevesu

s 6 pozlač. angelji, 30 cm vis. Nastavek na vrhu nezlomen. Jamstvo za brezhibno delovanje.

Najnovejši in najlepši okrask za božično drevesce!

Naj ga ne manjka v nobeni krščanski družini!

Od treh sveč proizvajana gorkota vrti gonilno kolesce, na tem kolescu viseče kroglice udarjajo na tri zvonce in na ta način nastane tako prijetno doneče zvončkanje, da napolnjuje mlade in stare neko skrivnostno božično veselje.

Gena s kartonom in navodilom za uporabo franko proti predplačilu za komad

K 1-50

3 komadi K 4.—
6 komadov „ 7-50
12 „ „ 13-50
Protiv povzetju 20 v. več.
Če komu ne ugaja, dobi denar vrnjen!
Naročiti je pravočasno pri tvrdki

Hanns Konrad

prva tovarna za ure v Brūx-u št. 2107, Češko.

Moj 200 strani obsezajoč glavni katalog s 3000 podobami se pošlje na zahtevo vsakemu zastonj in poštne prosto.

Kakšno lastnost ima

pravi „**Franckov**“ dodatek k kavi
zraven svojih kakovostnih prednosti?

Da isti predstavlja izrečen

narodni proizvod čistejše kakovosti, ker se je poljedelstvo s : cikorijinimi : koreninami, katere se pri izdelovanju kot surovina porabijo, po velikem naporu ter mnogostranskih žrtev tvrdke Henrik Francka Sinovi upeljalo in udomačilo že tekom nekaterih desetletij tudi v deželi, tako da se pokrije danes že vsa potreba v surovini potom domačega poljedelstva,

Pravi „**Franckov**“ dodatek k kavi je torej **narodni izdelek**, kateri je prinašal poljedelstvu, ker je **z istim v ozki zvezi**, znamenite koristi ter nove vire zaslužka.

Da se zamore le relativno-skromnemu obsegu v deželi opravljenemu, še dosti dobička donajajočemu obdelovanju cikorije — s katerim je seveda v nekaterih krajih žalibog še pičlo pužitje kavinih surogatov v razmerju — podeliti gosp. sadilcem cikorije zaželjeno večjo razširjenost, želelo bi se, da se ta priznani ter s poljedelstvom tako blizu sprijaznjeni

narodni proizvod: pravi „**Franckov**“ dodatek k kavi, od gosp. trgovcev, kakor posebno tudi od cenjenih konsumentov kot **domači izdelek** podpira in se mu dá prednost pred izdelkom iz tujedeželnih surovin, pri čemer izvrstna kakovost trgovcu zadovoljnost svojih odjemalcev jamči in njegovemu priporočevanju dela čast.

Pri kupovanju

pravega „**Franckovega**“ dodatka k kavi pa prosimo, da se opazuje velika previdnost ter se tudi služkinjam in kupčevalkam pusti v znožju zaznamovane varstvene znamke in naš podpis dobro zapomniti, kajti naši izdelki se ponarejajo v zelo motljivih — posnemah — ki so na videz enake, od drugih tovarn.

Spoštovanjem

Varstvena znamka.

Varstvena znamka.

Varstvena znamka.

Henrik Francka Sinovi
Zagreb.

Le „**Zvezdna**“ cikorija

iz Prve jugoslovanske tovarne
za kavine surogate v Ljubljani

je pravi slovenski izdelek!